

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Tertia. Argumenta P. D. Thyrsi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

quia vix aliqua est opinio; quæ non sit aliqui probabilis; immò probabilior, aut moraliter certa; (juxta axioma, Nulla fœditas sine Patrono) & sic omnia sequi possemus. At hoc nos non dicimus, quin volumus evidentem esse debere probabilitatem opinionis, juxta quam quis operari velit: evidentia autem probabilitatis importat, ut opinio non tantum sit probabilis suis Patronis, sed etiam Adversariis. Lege quæ dedi *disp.* 15. n. 186. ubi etiam dixi, cur, etsi non liceret operari cum judicio reflexo de probabilitate, stante simul cum directo de falsitate opinionis, adhuc tamen licitum sit cum solo reflexo operari, secluso omni directo.

S E C T I O III.

Argumenta P. Doctoris Thyrsi.

§. I.

Aliqua.

S U M M A R I U M.

Arguit, quia judicium reflexum non est regula formalis applicans objectivam, n. 78.

In isto in judicio directo subjectivè probabiliori, quod est etiam indifferens, ut sit falsum, n. 79.

Judicium reflexum, etsi nullam Dei legem directam applicet, applicat reflexam permittentem operari sub judicio reflexo, n. 80.

Ratio, n. 81.

Ejus contradictio, n. 82. 83.

Arguit, quia hoc principium: Nemo potest licite sequi minus tutam contra legem, quin prius judicet esse veram: defenditur ab omnibus, n. 86.

A P. Esparza, & Adriano, n. 87.

A P. Terillo, n. 88.

A Navarro, P. Junio, P. Scildere, P. Suarez, & alijs, n. 89. 90. 91. 92. 93.

Nullus Antiquus hanc questionem ex professo agit: imò nostram sententiam plerique supponunt, n. 94.

Difficultas agitata est de necessitate judicii reflexi evidētis, aut certi de licito usu æque, aut minus probabilis; non vero, an satis sit reflexum de certâ probabilitate, aut probabilioritate, suspensio directo, n. 95.

Nullus est Theologus, qui sepe non resolvat questiones directas pure reflexe; imò ipsimet Adversarij, ibid.

Nullus citatus consentit cum P. Thyrsi, n. 96.

Ostendo, ibid.

Quin repugnat, ut quis sibi probabiliorē judicet firmiter verum, ibid.

P. Suarez aperte sentit oppositum, n. 97. 98.

Idem dico de P. Scildere, n. 99.

Idem de P. Valent. Adriano, P. Terillo, n. 100.

101.

Aliud est, quod DD. requirant judicium certò verum de non peccato, ne quis peccet, quod verum est; aliud, quod hoc debeat esse directum, quod falsum est, n. 102.

Immo implicat, ut probabilius directum sit certum, n. 103. 104.

Arguit 1. *disp.* 7. à n. 51. Illicitum est operari sine bona fide; ergo sine judicio directo. Consequentia probatur; quia judicium reflexum certum de probabilitate non est regula formalis applicans objectivam, quæ est lex Dei; nam per hoc quod judico, certò probabile esse contractum licere, non applico legem Dei de licentiâ contractus, quia omne certò probabile est indifferens ad legem de licentiâ, & de non licentiâ contractus; quomodo verò quid indifferens potest esse regula formalis, aut bona fides?

Respond. concessio antecedenti, negando consequentiam; quia ipsum judicium evidens de probabilitate licentiæ contractus est bona fides. Ad probationem dico prius, totum hoc ab eo solvendum, nam in isto in judicio directo subjectivè probabiliori, quod quis affirmat, *Contractus licet*, hoc enim est prorsus incertum de veritate licentiæ; nec est necessariò connexum cum veritate objecti à se enuntiati; nam ex judiciis directis subjectivè probabilioribus inter se contradictibus tot sunt falsa, quot vera; ergo per hoc, quod judicium illud directum subjectivè existens sit probabilius, non sequitur esse verum: ergo potest esse falsum, quod contractus liceat, etsi probabilius asseratur licitus: ergo cum judicium subjectivè existens, etsi probabilius, sit indifferens ad verum, & falsum, ut sunt in re, non poterit esse regula formalis applicans legem Dei de licentiâ.

Deinde dico, quod judicium reflexum certum de objectivâ probabilitate licentiæ contractus applicet legem Dei reflexam permittentem omne, quod est evidenter objectivè probabile practice. Quod si ab Adversario hæc voluntas permissiva in Deo negatur, probet nobis dari in Deo legem verantem contractum, quem reflexè judico evidenter, esse probabiliter licitum. (Quamvis ergo illud judicium reflexum evidēs de probabilitate licentiæ nullam legem Dei directam applicet; & ex hoc titulo dici possit indifferens, quia cum lege nullâ Dei directâ volente, aut permittente contractum unitur; attamen applicat legem Dei, quam voco reflexam;

flexam; & non est indifferens applicare hanc legem Dei reflexam permittentem libertati humanæ omnem contractum, quem vir prudens evidenter judicat esse objectivè probabiliter licitum, suspenso omni judicio directo, tam de licentiâ, quàm de non licentiâ contractus, ut est in re. Sanè si judicium directum subjectivè probabilius, quod toties potest esse falsum, quoties verum, cum inter judicia probabiliora contradictoria tot sint falsa in re, quot vera in re, est regula formalis excusans à peccato; multo magis solum judicium reflexum evidens de objectivâ probabilitate, aut probabilioritate erit etiam recta regula, & Divini luminis participatio.

N.
81.

Ratio à priori est; quia tota perfectio, quam haurit judicium subjectivè probabilius, haurit à suo motivo, seu à præponderantiâ motivi: si ergo tale motivum, ob quod licentiâ affirmatur, dat judicio subjectivè probabiliori esse regulam formalem; cur idem motivum præponderans affirmatum evidenter per judicium reflexum evidens de suâ perfectione permittere non poterit huic judicio reflexo rationem regulæ? Idem, paucis mutatis, dico de judicio reflexo evidenti de minori, certâ tamen probabilitate objectivâ. Si enim, juxta Probabilitas, judicium directum subjectivè existens, minus, certò tamen probabile, potest esse regula formalis; cur non etiam judicium reflexum evidens de eâ minori, certâ tamen objectivâ probabilitate licentiæ, poterit esse regula formalis?

N.

82.
P. Thy.

Addo P. D. Thyrsium sibi met contradicere; nam *tom. 3. Select. disp. 36.* agens de moribundo, qui nullum doloris signum dedit, etsi neget esse absolvendum, attamen ob DD. auctoritatem docet, quòd in dubio illo negativo possit absolvi; & ideo *n. 56.* ait: Prima opinio speculativa exiguum habet probabilitatem: cæterum hæc exigua probabilitas sufficiens fundamentum est, ut quis judicet se posse licitè impendere abolutionem tali moribundo sub conditione; ac proinde hæc opinio practicè probabilitatem habet. Hæc P. D. Thyrsus.

N.
83.

Ecce 1. qui negaverat deponi posse practicè probabiliorem, & licitum sequi oppositam, modò docet eam deponi posse, & hanc assumi. Ecce 2. qui negaverat licitum operari sine judicio directo probabiliori, & licitè assumi directum minus probabile, concedit modò utrumque, nempe, quòd Confessor tunc judicet veram opinionem minus probabilem de licitâ abolutione moribundi, qui nullum doloris signum dedit; vel si

Confessor hoc judicium de ejus opinionis veritate suspendat, concedit, quòd licitè cum moribundo absolvi possit, dummodo judicet probabilem opinionem hoc affirmantem. Ecce 3. absolute concedit licitè cum moribundo absolvi, etsi judicet opinionem affirmantem esse minus probabilem: ergo si absolutio licitè impenditur et moribundo, formato judicio reflexo de probabilitate opinionis hoc affirmantis; (imò cum judicio directo de falsitate opinionis hoc affirmantis, nam dixerat eam esse parum probabilem, & negandam abolutionem) quanto magis omnis alia operatio licita erit, si sequatur ad judicium certum de probabilitate veritatis opinionis, & honestatis operationis?

Hinc præter dicta à nobis, allata ex *Sele. N. 81.* P. Thyrsi doctrina non coheret cum illa, quam hic tradidit *disp. 1. num. 36.* ubi ait, quòd minus tuta apparere debeat clare, & sensibilibus verosimilior operanti, quam opposita; atque hæc de causa judicetur ab ipso vera, judicio absoluto, & determinato, quòd licet non sit moraliter certum, nec omnem formidinem excludat, hæc tamen exigua tantum sit, quæ per reflexionem possit prudenter tamquam scrupulus expelli. Subdit: Propter hoc firmiter judicavi opinionem minus tutam, etsi certo probabilem, assumsi tantum posse, ut regulam secundariam licite operandi ab iis, qui eam approbant ut veram; non autem ab iis, qui illam reproband, aut reprobare possunt, ut falsam. Similiter subdit, sibi certum esse, non satis esse ad conscientie securitatem judicium reflexum de probabilitate opinionis aliene minus tutæ, etsi moraliter certum, nisi simul adit judicium saltem opinativum inculpate conceptum ab operante, de veritate opinionis minus tutæ. Hæc P. D. Thyrsus.

Combinet Lector hæc cum illis, quæ *Sele. N. 82.* tulit ex *Selectis*, & videbit, quòd in *Selectis 83.* dicat, satis esse ad dandam abolutionem judicium reflexum de probabilitate veritatis opinionis tuentis licitum esse cum moribundo absolvi: hic autem docet necessarium simpliciter esse judicium directum de veritate, ut quis opinionem aliquam sequatur. Combinet secundo, quòd hoc dicit sibi certum esse, cum tamen in *Selectis* taceatur oppositum. Combinet tertio, quòd iure dici possit, quòd judicium, etsi probabilius, sit absolutum, & determinatum de veritate, cum quilibet sciat, eo ipso quòd alii judicent, oppositam ut probabiliorem, sequi posse, quòd judicium mihi probabilius sit falsum, ac mihi falsum est judicium aliis probabilius;

lius; non enim per hoc, quod iudicium illud sit meum, sit verum. Combinet quartò, quomodo iudicium opinativum, etsi inculpate conceptum, possit esse absolutum, & determinatum de veritate, cum omne iudicium opinativum sit de veritate incertum. Combinet quintò, qualiter per reflexionem formido falsitatis de meo iudicio mihi probabiliori expelli possit tamquam scrupulus: quàm enim ratione scrupulus vocetur ea formido, quæ oritur ex evidentiâ, quod inter iudicia probabiliora, etsi una uni, alia alteri, invicem contradicentia, tot sint falsa, quot vera? Vt ergo iudicio esse mihi falsum iudicium aliis probabilius; cur saltem, si non iudico meum mihi probabilius esse falsum, cur, inquam, non possum prudenter formidare de falsitate mei iudicii mihi probabilioris? Omitto alia.

N. Arguit 2. *disert.* 8. à n. 13. quod hoc principium, *Nemo potest licite sequi minus tutam contra legem, quin prius iudicet esse veram*; hoc, inquit, principium defendatur à ferè omnibus T.T. etiam Probabilistis tamquam verissimum.

N. Primò enim P. Esparza *art.* 140. ait: Nemo potest uti opinione, quam non habet; unde ut quis utatur opinione asserente aliquid esse licitum, eamque in praxi sequatur, debet prius illam facere suam per assensum: & *art.* 143. & 186. idem P. Esparza censet esse ab Adriano planè demonstratum, quod ut quis sequatur minus tutam, non satis sit iudicium reflexum probabilitatis quantacumque, quia voluntas appetit objectum secundum se, non ut præcise determinatum ab alienâ cognitione præsertim falsa; & actus voluntatis specificantur ab objecto, non ut proposito per cognitionem alienam, sed per propriam, eandemque directam, non reflexam, *qua nisi putet objectum esse licitum*, ait P. Thyrsus n. 14. nullâ reflexione excusabitur operans.

Adrian. Secundò citat P. Terillum *qu.* 22. de 88. *Consc.* n. 1. qui, ait P. Thyrsus d. 14. statuit tamquam primum principium, quod ut quis rectè operetur, non satis sit, quod quis sciat sententiam benignam esse probabilem, aut probabiliorē oppositâ; nam, stante toto illo, (ait P. Terillus) potest omne absolutum de rei veritate iudicium suspendi, & homo dubitare potest, an res sit licita, necne. Jam si quis in tali dubio sectetur minus tutam, indubitanter peccabit, non obstante maiori probabilitate partis, quam sequitur: ut ergo excusetur, debet formare iudicium, quo absolute credat opus illud esse licitum.

N. Tertiò citat Navarrum in *Manuali cap.* 89. *Thyr.* *licitum*.

27. *Miscell.* 6. quæ opinio eligenda n. 228, dicentem: Iudex, Consultor, aut Agens, qui in re dubiâ iudicaturus, consultaturus, aut facturus est aliquid, antequam id faciat, debet, ut non peccet, expellere ex animo illam dubietatem, & credere, aut certè opinari, opinionem dicto modo electam esse veram.

Quartò citat P. Junium Tom. de *Consc.* N. *sect.* 3. dicentem, ad rectè operandum non 90. satis esse, ut quis sciat dari talem opinionem P. Jun. probabilem, quod res sit licita; sed requiri, ut talem habeat opinionem.

Quintò citat P. Scildere, qui *tom.* 2. à n. N. 25. latissime hoc probat; & præter adductos, 91. ait P. Thyrsus, quod P. Terillus *qu.* 22. n. P. Thyr. 40. fateatur stare pro hac sententiâ omnes Antiquos T.T. quia illi ad usum partis minus tutæ exigebant, tum quod esset probabilior, tum quod iudicaretur vera.

Sextò citat P. Suar. *disp.* 40. de *Censuris* N. *sect.* 5. n. 12. volentem, quod ad dubium speculativum sequatur practicum, quod non P. Suar. tollitur, nisi prius auferatur dubium speculativum: sed dubium speculativum, ait P. Thyrsus, non auferitur, nisi per iudicium directum: ergo semper requiritur iudicium directum. Rursus idem P. Suar. *lib.* 6. de *Legibus cap.* 8. n. 6. docet, quod subditus probabiliter iudicans cõtra opinionem Prælati, rem præceptam esse illicitam, debeat suum iudicium deponere, & formare iudicium oppositum, & esse communem doctrinam, & in praxi necessariam.

Demum citat P. Valen. *tom.* 3. *disp.* 5. *pun.* N. 4. §. *Altero modo*, P. Palao *disp.* 4. de *Consc.* 93. *cap.* 2. n. 4. P. Sanch. *lib.* 1. *Sum.* *cap.* 9. n. 40. P. Val. P. Bardi *discept.* 4. *cap.* 27. n. 40. (etli P. Sanch. P. Palao & P. Bardi sustineant etiam oppositum) P. P. Sanch. Junium *l.c. cap.* 2. quem ait recitare innumeros, & n. 12. subdere: Ergo non alii mihi contradicunt, quàm qui vel adversantur sibi, vel censent licere etiam positive sequi alienam opinionem contra propriam practicam perseverantem: illi autem sunt paucissimi, quibus pro me oppono reliquos omnes. Hæc P. Junius: & hæc quoque ex citatis DD. ad eruditionem P. Thyrsus.

Sed contra i. quia offendat mihi P. Thyr. N. sus vel unum Doctorem, qui ex professo 94. hanc difficultatem tractaverit: An satis sit P. Thyr. iudicium reflexum evidens de probabilitate, aut probabilioritate veritatis opinionis, & honestatis actionis, suspensio prorsus omni iudicio directo de opinionis veritate, & operationis honestate, ut rectè operemur. Sanè nullum dabit, nam non nisi P. Eliz. P. Mun. P. Palanc. P. Thyrsus, & Fogarinus ex plurimis, Fogar.

plurimis, quos evolvi, difficultatem hanc ex professo discutunt, & negant. Reliqui autem Doctores contrarium potius supponunt ut verum, quam probent; immò adeo verum supponunt, ut non tantum hoc ipsum in dubium vocent, & nullum de eo dubium moveant, quin, ut fufè *disp. 22. per totam*, vagando per omnes Scholas, & Ordines, & classes, & nationes, ostendi, quòd fapissime resolvant quæstiones per solam probabilitatem, aut probabilioritatem, vel honestatis, si quæstio sit practica; vel veritatis tantum, si quæstio sit purè speculativa.

N. 95. Difficultas, quam agitant, est, an necesse sit, ut iudicium directum subjectivè existens sit probabilius, an satis quodlibet certò probabile practice. Rursus est, an præter tale iudicium directum, necessarium sit aliud reflexum certum de licentià sequendi probabilius, aut quodlibet certò probabile. Cum enim nulli directo iudicio, etsi probabiliori, subjectivè existenti, insit certitudo veritatis opinionis, & honestatis actionis, hinc recurrunt ad certitudinem iudicii reflexi de licito usu opinionis probabilis, aut probabilioris, prout quisque iudicat; quod iudicium reflexum volunt esse ultimum, & proximum conscientie dictamen. An verò satis sit solum iudicium certum reflexum de probabilitate, aut probabilioritate objectivè veritatis opinionis, & honestatis actionis, suspensio omni prorsus iudicio directo subjectivè probabili, aut probabiliori? Nullus ex professo ex Antiquis hoc discutit: immò, ut dixi, adeo indubitatum supponunt, quòd sufficiat, quòd vix ullus sit Doctor, qui aliquando non resolvat quæstiones per solam probabilitatem, aut probabilioritatem objectivam, sive veritatis, sive honestatis, suspensio omni directo subjectivè probabili, aut probabiliori; & quod caput est, iidem Probabilioristæ, qui modò negant satis se solo esse iudiciū reflexum certum de probabilioritate sine directo, iidem, inquam, suimet obliti, sepius ad solum reflexum de probabilitate objectivè appellant, suspensio omni directo, ut ostendi de Card. Aguirre, de P. Thyrsio,

C. Aguirre.
P. Mon. de P. Muncif. & aliis. Et quotquot sive
P. Thyrsio. Probabilistæ, sive Probabilioristæ (sunt autem omnes, excepto Fagnano) docent, licere Confessario absolvere pœnitentem sequentem oppositam, velint, nolint, hoc dicere debent, ut latè probavi *disp. 23. sect. 4.*

N. 96. Contra 2. quia tantum abest, ut aliquis ex citatis à P. Thyrsio Theologis cum eo conveniat, quin convenire non potest. Nam P. Thyrsius vult quòd operans teneatur, antequam operetur, directè assentiri ipsi opinio-

ni tamquam veræ, & quidem iudicio firmo, fixo, & determinato: alii autem omnes hoc negant; immò apertè docent repugnare, ut iudicium, etsi probabilius, sit firmum de veritate, quin est prorsus incertum de illà, & ideo, ut certitudinem habeant de non peccato in tali opere, recurrunt ad iudicium reflexum, quod censent certum, de licito usu opinionis certò probabilis, aut probabilioris, illudque putant necessarium, antequam quis operetur. Accedit, tum quod omnes DD. citati affirmant simultatem certæ probabilitatis, æqualis, aut inæqualis, respectu ejusdem intellectus, in utraq; opinione contradictoriâ, cum hoc autem minime fiat, ut quis opinionem sibi probabiliorē iudicet firmiter veram, cum videat motiva opposita esse magni momenti: tum quod omnes sciant, quod ex opinionibus probabilioribus contradicentibus, tot sint falsæ, quot veræ: quo ergo jure poterit quis iudicare firmiter veram, opinionem sibi probabiliorē; & poterit non formidare prudenter de falsitate ejusdem, sicut iudicat opinionem oppositam aliis probabiliorē esse falsam? Sane omnes DD. citati non adeo eximè de propriis opinionibus, nec adeo demissè de oppositis sentiebant, ut suas firmiter veras, alias firmiter falsas censerent; quin saltem prudenter timebant falsitatem in propriis opinionibus: non enim firmiter credunt se semper verum, & oppositos DD. temper falsum dicere; se nunquam errare, oppositos semper aberrare.

Contra 3. quia descendendo singillatim ad N. præcipuos ex DD. citatis, (otiosum enim est, si omnes revolvam) P. Suar. apertissime suadet omnes revolvam) P. Suar. apertissime ostendit stinet oppositum, ut multipliciter ostendi *disp. 23. sect. 1. & 2. & disp. 24. sect. 1. & 2.* immò in ejus sapientiâ fundavimus, quidquid docuimus; & ipse eximius Doctor omnem prudentiæ apicem refundit in suspensionem iudicii directi, etsi probabilioris. Adde quod *Tomo de Censuris*, quem P. Thyrsius allegat, idem P. Suar. relatâ duplici sententiâ, nostram sequitur assecurando conscientiam speculativè directè dubiam de irregularitate per purum dictamen reflexum de non existentia legis, suspensio omni protus directo de existentia, & non existentia irregularitatis. Idem expressius adhuc constat ex *Tomo de Legibus l. c.* ubi querit, an cum Superior conveniri non potest, liceat uti epicheia ex probabili iudicio: & n. 6. respondet: Censet sententiam Caietani, & Scoti: det: Censet sententiam Caietani, & Scoti: esse practice certam, ut quando Superior conveniri non potest, liceat ex probabili sententiâ, aut iudicio epicheia uti; quod fufè

fuse probat: ergo P. Suar. evidenter opponitur P. Thyrio.

N. 98. Accedit, quod cum P. Suar. affirmet licitum usum minus probabilis, & simul neget intellectum posse directe assentiri minus probabili, eo ipso dicere non potest, quod iudicium directum de opinionis veritate sit semper necessarium, ut licet operer; nam, juxta P. Suar. implicat iudicium directum de veritate minus probabilis: ergo ut quis licite sequatur minus probabilem, satis est, juxta P. Suar. iudicium reflexum de licito usu minus tutæ minus probabilis, suspensio omni directo: ergo etiam satis est solum reflexum certum de objectivâ probabilitate veritatis opinionis, suspensio omni directo.

P. Bard. Idem dico de P. Bardi, qui quoque negat intellectum posse physice assentiri minus probabili; & simul tueri licitum usum illius.

N. 99. De P. Scildere est prorsus exploratum, (quamvis Probabiliorista sit) eum expresse docere, quod ad operandum satis sit solum iudicium certum reflexum de objectivâ probabilitate veritatis opinionis, suspensio omni directo de veritate. Ejus formalia verba ex *tratt. 1. n. 9. & ex tr. 2. n. 14. pag. 70. supra dedi disp. 22. n. 152.* ait enim, quod ut actus sit probabiliter honestus, satis est, quod iudicetur esse talis, aut saltem, ut homo consideratus reflexe censetur posse se recte iudicare, quod tale objectum (scu honestas) existat. Quod verò P. D. Thyrius dicat, quod P. Scild. citet plures pro puncto, de quo modo disputamus, an satis sit solum iudicium reflexum de objectivâ probabilitate, aut probabilioritate opinionis, suspensio omni directo, videtur gratis dictum: quos enim P. Scildere *tr. 2. n. 25.* trahit, unice docent, quod cum iudicio directo proprio de falsitate opinionis alienæ, non liceat illam sequi; hoc autem est toto Cælo diversum à puncto præsentis.

N. 100. De P. Valen. P. Sanch. P. Palao dico, certum esse, quod nostram doceant sententiam, eorumque formalia verba dedi *disp. 22. P. Val. sect. 4. §. 1. ibid. legenda. Immo disp. 21. sect. 1. §. 1.* ostendi Adrianum nostram sententiam docuisse, quod satis sit iudicium de probabilitate; est enim Probabiliorista. Demum quod P. Terillus distet à nobis, & neget satis esse solum iudicium reflexum de probabilitate, aut probabilitate veritatis, puto non esse verum; nam *qu. 22. n. 40.* unice ostendit, quod ut quis sequatur minus tutam, necesse sit, ut sit directe, aut reflexe probabilior; & hoc docuisse plures Antiquos. At hoc non est ad rem præsentem; hic enim quaeritur, an necesse sit, ut semper ad sit iudicium directum de veritate opinionis,

Tom. III.

juxta quam quis operatur. Dicere autem, quod necesse sit, ut opinio de licito usu, five probabilioris, five minus probabilis, debeat iudicari vera, & probabilior, non est respondere puncto præsentis. Nam hoc secundum concedi potest, & adhuc negari, quod necessarium semper sit iudicium directum de veritate opinionis, ut quis juxta illam operetur: ergo quod trahitur ex P. Terillo non est ad rem præsentem.

Addo esse sole clarius quod P. Terillus nobiscum sentiat; tum quia ut certitudinem non peccati tribuat conscientia operanti juxta minus tutam magis aut minus, aut æquè probabilem, appellat ad iudicium reflexum de licito usu minus tutæ, magis, aut minus, aut æquè probabilis; quod iudicium reflexum supra sententiam asserentem licitum ejus usum, ait esse prorsus certum, & omnino necessarium: certum, quia putat certas esse præmissas, ex quibus inferitur, necessarium, quia sine eo non habetur conscientia certa de non peccato, dum juxta minus tutam, etsi probabilior, operatur. Ergo si P. Terillus duplex suum volumen de certitudine non peccati sequendo minus tutam, magis, minus, aut æquè probabilem, fundat in reflexione hujus sententiæ sibi certæ, *Licet minus tuta, æquè, magis, aut minus probabilis*, nullatenus dici potest, quod fundet in necessitate iudicii directi subjective existentis, etsi probabilioris, cum semper sit incertum de non peccato. Quantum ergo distat asserens conscientiam certificari de non peccato per solum iudicium directum subjective probabilioris de non peccato, à negante conscientiam certificari de non peccato per solum iudicium directum subjective probabilioris de non peccato; sed unice certificari à iudicio certo reflexo de licito usu minus tutæ probabilis, aut probabilioris, tantum P. Terillus distat à P. Thyrio; nam primum affirmat P. Thyrius; alterum P. Terillus: ergo P. Terillus dissentit prorsus à P. Thyrio. Demum accedat Lector ad *qu. 30. de Consc.* & videbit quod P. Terillus aperte doceat oppositum; nam in *Affert. 2.* ait: Semper licet operari contra propriam sententiam habitualement, si contraria sententia sit certò practice probabilis; immò aliquando licet contra propriam sententiam actualem, etsi illa aliquo modo affirmet objectum, quod eligatur, esse inhonestum.

Contra 4. quia duo inter se valde diversa confunduntur. Unum est, an ut quis sine peccato operetur, habere debeat certò verum de non peccato iudicium? Alterum, an ut quis sine peccato operetur, debeat judi-

Gg

care

care directè veram opinionem, juxta quam operatur? Primum affirmamus, alterum negamus; non enim ex primo sequitur secundum. Quando ergo DD. docent, requiri certo verum de non peccato iudicium, ne quis peccet, non ideo docent requiri iudicium de veritate directà opinionis, juxta quam quis operatur; satis enim est iudicium de veritate reflexà; id est, non ideo dicunt, quod teneatur quis directè assentiri, tamquam verè, ipsi opinioni, juxta quam operatur, & teneatur directè judicare, ut in se honestum ipsum objectum, & operationem, quam ponit; sed unice dicunt, necessarium esse aliquod iudicium certò verum, vel de non peccato, vel de honestà operatione, ita operando: sed sive ad sit hoc iudicium directum, etsi probabilis, *Licet pictura*, sive ad sit hoc reflexum evidens, *Probabilis est licere picturam*, adest iudicium de non peccato, aut de honestate formali, si non materiali, volitionis picturæ: ergo per hoc quòd DD. dicant, requiri certum de non peccato iudicium, ne peccem; non ideo dicunt, necessarium semper esse, ut ad sit iudicium directum de non peccato in tali actione.

N. Immo, si res attentè consideretur, in nullo iudicio directò, etsi probabiliori, adest nisi arbitraria certitudo de veritate speculativà non peccati, aut honestatis in tali opere: si autem ipsa probabilioritas subjectiva non peccati, juxta P. Thyr. satis est, suspensò omni iudicio reflexo de licito usu probabilioris, ut quis sine culpà operetur; longè magis satis erit ipsa sola probabilioritas non peccati reflexè evidenter cognita. Quid enim, quæso, facit, quòd ipsa affirmetur directè, aut quòd reflexè? Nam veritas non peccati in tali opere asserta per iudicium probabilis subjectivè existens, affirmatur quoque, etsi medià tantum, per iudicium reflexum evidens de probabilioritate ejus veritatis non peccati.

N. Confirmitur: quia ut quis licitè pingat die festo, vel necesse est, ut judicet eam opinionem esse certò veram; hoc autem per nullum iudicium, etsi probabilis, fieri potest; cum omne probabilis sit ex se indifferens, ut sit falsum: vel hoc necesse non est, sed satis ut probabilis judicet veram? Tunc autem satis quoque erit, ut quis reflexè judicet, esse certò probabilis, quòd sit vera; & suspendat directum de eà veritate iudicium. Etenim sive habeam hoc iudicium subjectivè probabilis, *Pictura licet*; sive habeam hoc reflexum objectivè evidens, *Probabilis est, quòd pictura liceat*, habeo iudicium sufficiens ad honestè operandum. Qui enim ita

discurrit: Licet sequi omnem certò practicè probabiliorem, aut probabilem; sed hæc opinio, *Licet die festo pictura*, est certo practicè probabilior, aut probabilis; ergo licet sequi hanc opinionem certò practicè probabiliorem, aut probabilem, *Licet die festo pictura*. Qui, inquam, ita discurrit, non affirmat in consequenti, quòd liceat pingere die festo, quæ est veritas directà; sed affirmat reflexè, quòd liceat pictura sub certà probabilitate, quòd sit licita, quæ est veritas reflexa. Ostendatur ergo nobis, quòd omnes DD. citati, dum dicunt, necessarium esse iudicium de veritate opinionis antiquam operemur, dicant necessarium esse iudicium directum de veritate directà ejus opinionis, nec satis esse reflexum de veritate reflexà, seu de certà probabilitate veritatis ejus opinionis.

S. II.

Reliqua.

SUMMARIUM

Arguit, quòd cum opinio sit regula applicandi primariam, debet putari vera, n. 105.

Hoc ipso quòd S. Thom. exigit, ut qui formam conscientiam ex propria scientià, nulla autem opinio sit scientià, ideo necesse semper erit iudicium reflexum de probabilitate, quia veritas est scientificum, n. 106.

S. Thom. non docet, quòd quis teneatur directè assentiri opinioni, n. 107.

Iudicium nostrum reflexum non applicat legem Dei directam, sed reflexam, n. 109.

Si per iudicium directum invincibiliter erroneum applicatur Dei lex directà, multo magis per scientificum reflexum lex Dei reflexa, ibid.

Arguit, quòd modus resolvendi, & dirigendi conscientiam per probabilitatem, non per veritatem opinionum opponatur S. Thom. n. 110.

Et quòd S. Thom. numquam teneat unam, præ alià opinionem, nisi prober esse veram, n. 111.

Et quia opinio probabilis est indifferens ad verum, & falsum, ad peccatum, & non peccatum, n. 112.

Dico, quòd si ex S. Thom. est periculosum ferre iudicium de opinionibus oppositis, quomodo obligamur ad directum in incertis iudiciis, n. 113. & 114.

Cum omne probabilis sit equè subjectum falsitati, ac veritati, suspendendum potius erit, immo non poterit esse regula secundaria applicans primariam objectivam, n. 115. 116.

117.

Argu.

Argumentum probat evidenter oppositum, num.
118.

Inconsequentia doctrine, n. 119.

Si non tenemur semper ad verum, quomodo dicitur, solum verum esse regulam? n. 120.

Arguit, quia si satis est certa probabilitas, tollitur studendi necessitas, & rogandi Deum, n. 121. 122.

Et quia S. Thom. etsi sciret dari DD. pro utraque opinione in materia usura, necessarium duxit excutere veritatem. Et expresse negat satis solum probabilitatem, n. 123. 124.

Dico doctos teneri prius querere veritatem, quam si deinde maneant occulta, satis est probabilitas, n. 125.

Non qualibet relata à TT. vel Summistis est certo probabilis, ibid.

Lumen petendum à Deo pro certitudine probabilitatis, si veritas est occulta, ibid.

S. Thom. stat contra arguentem, nam dicit admodum utile esse, non vero necessarium, invenire veritatem; imò Magistri munus primum querere veritatem, n. 126.

Textus Divi Thom. de pluralitate beneficiorum firmat nostram doctrinam, n. 128.

Si peccat, qui ponit opus dubitans, an sit contra legem, peccat etiam juxta me ponens opus dubitans, an sit contra veritatem, adeoque qui sequitur tutiorem minus probabilem, n. 129. 130.

Contradictio, n. 130.

Non sola probabilitas, sed etiam probabilitas est indifferens ad verum, & falsum, n. 131.

Veritas, non ut in re, sed ut in mente, est regula; eaque autem convenit opinioni minus probabili, n. 132. 133. 134.

Si licet tutior minus probabilis, eo ipso veritas non est regula, & eam sequens, etsi certus sit de non peccato, non tamen de veritate opinionis, ibid.

N. 105. **A**rguit 3. disert. 8. n. 18. ex S. Thom. 2.2. qu. 17. art. 2. qui ait: Homo in ijs, P. Thyr. qua ad propriam personam pertinent, debet formare conscientiam ex propria scientia: ergo non ex aliena, quatenus aliena: ergo, ut quis ex opinione tuente licitum esse talem contractum, elicere sibi possit dictamen practicum, quod sibi liceat talis contractus, debet opinionem facere suam per assensum. Confirmat ratione à priori; quia nostra opinio est regula secundaria nostrorum actuum, applicans primariam, seu legem Dei; regula autem secundaria eatenus est bona, quatenus conformatur primariæ; sed non conformatur regulæ primariæ, seu legi æternæ, nisi per veritatem: ergo ut opinio favens libertati, sit regula secundaria, debet judicari vera.

Tom. III.

ra; si enim judicetur falsa, judicabitur opposita regula primariæ: ergo ut opinio favens libertati judicetur esse recta regula, debet judicari veras sed nemo potest eam sequi in praxi, nisi ex persuasione, quod sit recta regula: ergo nemo sequi potest in praxi opinionem faventem libertati, nisi per judicium opinativum, sibi persuadeat esse veram.

Sed contra 1. quia si verba Divi Thom. N. fumantur stricte ut sonant, nemo sequi poterit judicium, etsi moraliter certum, sub- 106. S. Tho. jectivè existens, & multò minùs sequi poterit judicium directum, etsi probabilius; quia nemo formare potest conscientiam, nisi ex propria scientia: sed nullum judicium directum, etsi probabilius, aut moraliter certum, est scientia, nam potest esse erroneum: ergo nemo formare poterit conscientiam per judicium directum probabilius, aut moraliter certum: e contra: sed omne judicium reflexum scientificum de probabilitate objectivè veritatis opinionis, & honestatis actionis est scientia: ergo per omne tale judicium formari poterit conscientia.

Contra 2. quia S. D. unice vult, quod quis N. teneatur sequi suam conscientiam, dummodo 107. S. Tho. sit prudens, quod verum est; & non alienam, quod etiam verum est: at falsum est, quod, ut quis ex opinione tuente licitum esse talem contractum, eliciat sibi dictamen practicum de licentiâ talis contractus, debeat etiam opinionem facere suam per assensum directum, seu assentiendo esse veram; satis enim est, ut faciat suam per assensum reflexum, seu ut certo assentiatur eam opinionem esse sibi probabiliter, aut probabilius veram; eo enim ipso facit suam, non ut directè veram, nam directum de ejus veritate assensum suspendit; sed facit suam, ut certo probabiliter veram, nam judicat esse sibi certo probabile, quod sit vera.

Ad confirm. dico nil probare, & siquid N. probat, probat contra arguentem. Nil pro- 108. bat, quia noster casus in præsentem est, an satis sit solum judicium reflexum de certâ probabilitate, aut probabilitate veritatis opinionis, suspensio omni judicio directo, tum de veritate, tum de falsitate ejusdem opinionis; arguens autem ponit casum, in quo quis directè judicet opinionem illam esse falsam, quam simul reflexè judicat certo probabilem: ergo nil probat contra præsentem nostram questionem. Probat contra arguentem, quod nullum judicium directum probabilius, immodò moraliter certum de veritate poterit esse recta regula secundaria; quia omne tale judicium tam facile potest esse erroneum, quam verum, cum inter ju-
Gg ij dicia

dicia directa probabiliora contradicentia tot sint falsa, quot vera; sed per nullum iudicium erroneum, juxta P. Thyrsium, applicari potest prima regula, sed per solam veritatem: ergo nullum iudicium directum creditum probabilius, aut certo moraliter verum, si in re sit falsum, aut quia potest esse falsum, applicare potest primam regulam; ergo nullum tale potest esse recta regula secundaria.

N. Deinde dare volo totam vim argumento; attamen ei facile occorro dicendo, tum quod nostrum iudicium sit prima regula formalis, immò unica; tum quod per tale iudicium applicatur regula objectiva primaria, nempe lex Dei, vel directa, vel reflexa: eo autem ipso quod suspensio omni iudicio directo de veritate opinionis, cujus veritas logica est semper incerta, formo iudicium reflexum de certa probabilitate veritatis logicæ ejus opinionis, eo ipso applico per illud primam regulam objectivam morum, seu legem reflexam Dei permittentis omne, quod est certo probabiliter non veritum. Addo, quod si per iudicium directum erroneum, putatum tamen probabilius verum, applicatur, juxta

P. Thyrs. ta P. Thyrsium, lex æterna Dei directa, à quâ tamen in re difformatur, multò magis per iudicium scientificum de probabilitate veritatis applicari poterit lex Dei reflexa, à quâ non difformatur: etenim ostendat nobis, quod detur in Deo lex vetans sequi id, quod iudico certo probabile, aut probabilius: si non ostendat, eo ipso dabitur in Deo lex illud permittens, cui legi meum iudicium reflexum est prorsus conforme.

N. Arguit 5. *dissert.* 9. dicendo, quod modus dirigendi conscientiam, & resolvendi casus per probabilitatem opinionum, præscindendo, an opinio de quâ tractatur, sit vera, vel falsa, sit contra S. Thomam, qui *quodlib.* 9. *qu.* 7. *art.* 15. querens, an habere plures præbendas sine curâ animarum absque dispensatione, sit peccatum mortale, ait: *Dicendum, quod omnis questio, in quâ de peccato mortali queritur, nisi expresse veritas habeatur, periculose determinatur...* Præcipue autem periculosum est, ubi veritas ambigua est; quod in hac questione accidit; cum enim hæc questio ad T. T. pertineat, in quantum dependet ex jure Divino, vel ex jure naturali; & ad jurisistas, in quantum dependet ex jure positivo, inveniuntur in ea Theologi Theologis, jurisista jurisistis contraria sentire.

N. Ecce ait P. Thyrsus *n.* 4. quàm apertè S. Thom. opponatur Probabilistis: hi enim dicunt, quod quoties res est ambigua ob contrarias opiniones, licitum cuique sit ex certo

probabilibus sequi, quam maluerit, quia scilicet est certa probabilitas, nec necessaria est veritas: at D. Thom. dicit periculosum de S. Thom. determinare in re ambiguum, eo quia difficile est scire, in quâ parte contradictionis sit veritas: ergo quotquot ad rectè operandum satis esse docent iudicium reflexum de probabilitate opinionis, nec necessarium esse directum de veritate opinionis, quam sequor, opponuntur Divo Thom. Hinc D. Thom. numquam tenet unam præ aliâ sententiâ, nisi probando eam esse veram, & aliam falsam. Ratio est, inquit P. Thyrsius, quia altera ex contradictoriis est falsa: ergo neutra opinio est digna assensu, donec appareat veritas alterutrius.

Confirmat; quia implicat, ut quis amplectatur tamquam rectam regulam id, quod 113. cognoscit indifferens, ut ducat in peccatum, vel in opus licitum: sed quoties opinio favens legi est æquè probabilis, ac favens libertati, opinio favens libertati cognoscatur ut indifferens, ut ducat in peccatum, vel in opus licitum: ergo implicat, ut amplectatur per modum rectæ regulæ opinionem faventem libertati. Ratio est; quia nil cognoscitur, ut recta regula morum, nisi cognoscatur ut conforme primæ regulæ; sed hoc non habet opinio nisi quatenus vera, non quatenus probabilis; ergo non potest esse recta regula morum, nisi ut vera, non autem ut probabilis.

Sed contra 1. quia textus S. D. non est N. ad rem; nos enim in præfati querimus, an 113. semper necessarium sit iudicium de veritate S. Thom. opinionis: de hoc autem S. Thom. nil dicit; sed unice dicit, periculosum esse determinare, quæ ex opinionibus contrariis probabilibus sit vera. Immo si est ad rem, est contra argumentum: si enim periculosum est iudicium de veritate in incertis; quomodo P. Thyrsus, Palanco, & alii pauci obligant semper ad formandum hoc periculosum iudicium?

Contra 2. quia si D. Thom. ait, periculosum esse determinare questiones de re ambigua, 114. nisi expresse veritas habeatur; sequitur, quod S. Thom. nulli licebit questionem incertam resolvere, nisi veritas unius partis expresse constet; sed per probabilitatem veritas expresse non constat, nam potest uniri falsitati; ergo per illam questio periculose determinatur. Ecce igitur, quod si textus D. Thom. sit ad rem, probat contra argumentum; immò probat semper esse periculum in omni assensu directo, nisi veritas sit clara. Nemo autem aliquâ lege naturali obligari potest ad periculum erroris, si vitari potest. Dices

N. Dices ex P.D. Thyro n. 5. quod S. Thom.

115. unice velit, quod ut periculum erroris vitetur, veritas diligenter investiganda sit; hoc P. Thy. autem non tantum fit per iudicium evidens, sed etiam per iudicium conceptum ob rationes urgentiores; quamvis enim hoc possit esse falsum, attamen error ille esset probabilis, & apud Deum excusationem haberet; nam in rebus moralibus valde controversis est moraliter impossibile invenire evidenter veritatem.

N. Sed contra 1. quia n. 4. ait, quod nihil possit

116. esse recta regula, nisi cognoscatur ut conforme P. Thy. prima regula, quod non habet nisi quatenus verum; seu nullum iudicium, nisi sit verum, esse possit recta regula: at n. 5. dicit, quod iudicium prudens, est falsum, conceptum ex fundamento urgentiori, sit error probabilis, & excuset à culpa: ergo vel error est conformis primæ regulæ; & sic regula ut sit recta, non debet esse vera; vel si solum iudicium verum est recta regula, error probabilis non est recta regula, nec excusat, cum sit voluntarie formatus. Rursus hic n. 5. ait, quod iudicium prudens possit esse falsum: ergo falsitas non nocet prudentiæ.

N. Contra 2. quia periculum erroris non potest vitari per aliquid, quod potest esse erroneum: sed omne iudicium, etsi probabilis, potest esse erroneum; ergo per illud vitari non potest periculum erroris. Immo per solam suspensionem omnis iudicii directi probabilis, probabilioris, aut moraliter certi, vitari potest periculum erroris: ergo si in re morali vitandum est periculum erroris, ut ait S. Thom. & ex altera parte sæpe operandum est, manifestè sequitur, quod, ne erremus, suspendendum sit omne iudicium directum inevidens, etsi moraliter certum, quia potest esse erroneum; & ut operemur, concipiendum sit iudicium evidens de probabilitate, aut probabilioritate veritatis, & honestatis, quod non potest esse erroneum. Etenim aliud est, quod quoties utraque contradictoria est probabilis, five æque, five non æque, veritas sit dubia; aliud, quod probabilitas sit dubia. Illud est verum; & ideo, etsi non detur obligatio suspendendi iudicium inevidens directum de veritate, quamvis possit esse falsum; attamen satius est suspendere. Hoc est falsum, nam volumus probabilitatem opinionis debere esse evidentem; & ideo, qui concipit iudicium de probabilitate, concipit semper iudicium evidens, & verum.

N. Ad confirm. dico probare evidenter oppositum; si enim nullum indifferens ad falsum potest esse recta regula, nullum iudicium Tom. III.

cium, etsi probabilis, aut moraliter certum, poterit esse recta regula applicans primam regulam objectivam: ergo non tantum non tenebimur ad formandum, sed tenebimur non formare ullum iudicium inevidens directum de veritate, antequam operemur. Imò cum solum iudicium reflexum de probabilitate, sit evidens, & verum, hoc solum poterit esse recta regula applicans legem Dei. Deinde dico, quod per iudicium verum applicatur lex Dei directæ; per falsum, prudenter tamen conceptum, applicetur lex Dei reflexa, ut sæpius docui.

Attamen notanda mihi occurrit in- N. consequentia; nam disert. 8. n. 11. ait, nos 119. non teneri semper ad doctrinas veras, sed tantum inquirere diligenter veritatem, & tradere vel doctrinam veram, vel verosimiliorem, quam ipse veram existimet, quamvis re ipsa sit falsa. Modò quæro, an falsum verosimilius putatum verum, sit recta regula? Si est; ergo falsum est, quod ait disert. 9. n. 4. nil posse cognosci ut rectam regulam, nisi cognoscatur, ut conforme primæ regulæ; nam tunc cognoscitur, vel significat est; & tunc iudicium in se falsum verosimilius putatum verum, recta regula esse non poterit: vel tunc cognoscitur significat apparet; & sic opinio etiam minus, certò tamen probabilis, quia apparet vera, erit recta regula. Rursus dum ait, quod opinio non habeat esse conformis primæ regulæ ut probabilis, sed ut vera, eo ipso dicit, quod neque probabilior, nisi ut vera, sit conformis primæ regulæ: nulla ergo opinio falsa, etsi probabilior, poterit esse recta regula, sed omnis probabilior potest esse falsa: ergo nulla probabilior potest esse recta regula.

Quare ne sibi contradicat, aliud per ea N. verba, opinio non ut probabilis, sed ut vera, est 120. conformis primæ regulæ, intelligere non potest, quam quod opinio cognita, non ut evidenter vera, sed ut probabiliter, aut probabilius vera, sit conformis primæ regulæ: ergo multò magis iudicium scientificum cognitum ut evidenter verum de probabilitate, aut probabilioritate veritatis, & honestatis, habebit esse conforme primæ regulæ. Denique alter inconsequentia scrupulus resultat ex his, quæ habet disp. 9. n. 26. quod P. Thy. sicut Deus non tenetur Doctoribus diligenter inquirentibus manifestare omnem veritatem, ita nec tenemur semper sequi verum. Quæro, quomodo hoc dictum, non tenemur semper ad verum, sed vel ad verum, vel ad verosimilius, componatur cum obligatione formandi semper iudicium absolute verum de opinione antequam operemur? satis

Gg ij enia

enim erit, ut eam judicem vel veram vel verosimiliorem. Quod si ad operandum satis sit iudicium reflexum de maiori verosimilitudine opinionis, eo ipso cadit tota machina de obligatione iudicii directi absolute veri.

N. Arguit 5. *disput.* 9. n. 6. statuto semel hoc principio, *Licet cuique consulere, & operari juxta quamlibet certò practice probabilem*, tollitur studium necessarium ad quaestiones morales resolvendas; & sufficit superficiali; satis enim erit legere, immò operari juxta Summam Diame, aut Leandri, qui diligentes sunt in referendis Doctorum placitis; videbit enim pro utraque contradictoria stare DD. graves, & utramque esse probabilem, & sic quamlibet securissimè sequi.

N. Confirmat ex S. Thom. *Opusc.* 73. de Utilitatibus, in cuius Proemio rogat Deum, ne permittat errare in periculum animæ suæ, & laqueum aliorum. Quoniam verò in dubiis, quorum veritas cognita salutaria est, & incognita periculum ingerit humanæ salutis, admodum utile est veritatem investigare; & temporibus nostris audivimus multas controversias inter DD. non solum in naturalibus quaestionibus, verum etiam in moralibus, in quibus periculum est diversâ sentire, & opinari; & præcipue in illâ parte Iustitiæ, quæ Commutativa dicitur à Philosophis; & istâ parte ejusdem, quæ vitium usuræ cohibet; ideo circa hanc materiam veritatem declarare, & dubia elucidare, quantum Deus nobis aderit, & noster labor conamine pauperis investigationis nostræ attingere poterit, in hoc opere propositum nostrum est. Hæc S. Thom. ad verbum, quod eo fine retuli, ut non tantum doctrinam, sed insignem demissionem, & modestiam commendarem, quam utinam imitatione assequar.

N. Modò P. Thyrsus n. 8. colligit 1. longè à D. Thom. aberrare, qui in quaestionibus moralibus, nec propriæ, nec alienæ animæ periculum timent. Secundò, non satis ad vitandum periculum habere pro utraque parte Doctores, nam eos contraria sentientes habebat pro utraque parte in materiâ usurarum Divus Thom. & tamen non putabat evacuatum per hoc periculum; ergo ut periculum vitetur, non satis est habere pro utraque parte Doctores. Tertiò, non satis quodlibet probabile pro regulâ conscientiæ, nam tempore Divi Thom. utraque opinio circa materiam usuræ defendebatur; nec tamen S. D. tali probabilitate contentus fuit, sed necessarium duxit excutere veritatem. Quartò, non satis probabilitatem ex auctoritate Doctorum, sive per bona, sive per mala fundamenta, diversâ sentientium; si

enim satis esset, non esset orandus Deus pro doctrinâ tutâ in rebus moralibus; scire enim possemus, & sciremus sine gratiâ particulari Dei cum solo concursu generali in materiâ usurarum dari Doctores. diversa opinantes sine censurâ; quo modo solo concursu generali scimus per Historias extitisse Cæsarem, & Ciceronem; sequela autem non tantum est contra S. Thomam, ut patet ex citatis ad Deum votis, sed etiam contra communem Ecclesiæ sensum, qui totus est in petendo speciale lumen à Deo pro agnitione veritatis.

Subdit à n. 10. fuisse, quòd S. Thom. nulli ubi uberius explicari non satis esse probabilitatem opinionis minus tutam, ad securitatem conscientiæ, præscindendo ab ejus veritate, quàm quodlibet. 8. art. 13. ubi quaeritur: An quando sunt diversæ opiniones de aliquo facto, peccet, qui sequitur minus tutam, sicut de pluralitate beneficiorum? Omitto verba D. Thomæ sæpius à me alibi allegata: non tamen omitam scholia P. Thyrsi. Primum est, quod S. Thom. per ea verba, *Qui facit contra opinionem veram, quia facit contra legem Dei, peccat*, tantum abest, ut contentus sit solo iudicio reflexo de probabilitate opinionis, præscindendo ab ejus veritate, ad conscientiæ securitatem, quin primò facere velle videtur, omnem opinionem falsam circa jus naturale esse errorem vincibilem; ita ut ad hoc ut minus tutam sequi liceat, debeat esse vera. Secundum n. 13. est, peccatum contra legem, quin peccetur contra conscientiam; quod totum est contra nos tuentes necessitatem advertentiae actualis ad peccatum, ut peccetur. Tertium est, colligi manifestè ex D. Thom. quòd, ut quis licet sequatur minus tutam, necessarium sit iudicium de veritate, nec satis esse solum de veritate probabilitate iudicium; nec quòd opinio sit vera re ipsâ, si quis dubitet de ejus veritate; sed requiri, quòd prius assecuretur de veritate opinionis, ut eam sequi possit, ait P. Thyrsus n. 13. Quartum est inferri evidentè contra nos non esse licitum sequi minus, aut æquè probabilem, quia tunc intellectus inducitur in dubitationem. Quare concluditur in dubitationem. Quare concludit P. Thyrsus l. c. colligi, quòd D. Thom. exigit ad usum licitum opinionis minus, quod præemineat in probabilitate opinionis contrariæ, ut operans formet iudicium fixum de honestate objecti, quod omnem prudentem dubitationem malitiæ excludat.

Hæc P. D. Thyrsus.

Sed contra; quia ab arguente est solvendum: si quis enim putet hunc præ illo Doctore esse præfatiorem, poterit claudis oculis cum

eum sequi, quatenus ejus opiniones sunt sibi saltem extrinsecè probabiores; discernere enim intrinsecam opinionum probabilitatem non est nisi virorum imprimis sapientiorum. In forma nego antecedens; tum quia vel sermo est de iis, qui vulgò habentur ut idiote; his autem sufficit, ut eligant virum, qui vulgò habetur ut doctus, & pius; aut ut præstantis Theologi Summam diligenter evolant, eique subscribant juxta prudens D. Franc. Saleii monitum: vel sermo est de viris doctis; hi autem primum tenentur inquirere veritatem, quæ si deinde semper incerta maneat, tenentur deinde ad certam probabilitatem veritatis, nam certa verosimilitudo est quasi veritas: tum quia non omnis opinio, quæ in Summis reperitur, etsi à pluribus sustineatur, est certò probabilis; & adeo enixè petendum à Deo, ut non tantum aperiat veritatem, sed etiam ut lumen evidens nobis tribuat pro discernendâ veritatis probabilitate, quoties veritas manet invidens. Omitto plura, quæ alibi dedi.

N. Ad confirm. dico nil magis ad rem contra
126. arguentem, quàm Divi Thom. textum. Primo, quia si in unâ tantum materiâ morali adeo difficile est invenire veritatem; quomodo ante omnem actionem tenebimur in quâcumque materiâ formare judicium verum de veritate? Secundo, quia S. Thom. non dicit, *neccesarium* esse investigare veritatem, sed dicit *admodum utile esse*; hoc autem ipsum est nostra mens. Tercio, quia S. Thom. agebat Magistrum, cujus officium, & quidem primum est querere veritatem, & ferre judicium de illâ; regulariter enim non examinatur, quæ opinio sit probabilis, sed quæ mihi videatur vera; ergo tunc ferendum est judicium de veritate.

N. Hinc ad illationes P. Thyrsi fateor primam esse veram. De secundâ dico verum
127. quoque esse, quòd non satis sit, ut stent pro aliquâ opinione Doctores, ad hoc ut eam sequar, nam potest ea opinio adhuc esse intrinsecè non probabilis; ejusque opposita esse certò moraliter vera. An autem quælibet opinio tempore Divi Thom. in materiâ de usuris controversâ esset certò probabilis, saltem extrinsecè, quis hoc nisi divinando decidat? Quòd si detur quamlibet fuisse certò probabilem, tunc dico satis fuisse, ut animæ periculum vitaretur. Ad tertiam, & quartam patet ex dictis.

N. Ad scholia in alterum D. Thom. textum
128. de pluralitate Beneficiorum, plura alibi did. Tho. xi; immò ex eo textu nostram sæpe doctrinam firmavimus. Hic unicè noto repugnare P. Thyrsi doctrinam P. Thyrsi, prout obligat, ut ope-

rans formet judicium fixum de veritate, & honestate objecti, ut loquitur n. 13. quâ enim ratione judicium incertum, quale est omnè probabilius, sit fixum de veritate? Sanè non quatenus probabilis; nam judicium Doctorum, qui oppositam sequuntur, etsi illis sit probabilis, putat esse falsum; cur ergo de proprio, & sibi probabiliori, falsitatem logicam timere prudenter non poterit? Vide quæ dixi *disp. 24. sect. 2. §. 2.*

Præterea, dum P. Thyrsus dicit ex eo N. textu colligi illicitum sequi minus tutam, nisi sit notoriè probabilior, & formandum
129. judicium de ejus veritate, antequam quis eam sequatur, quero, an in eo casu possit quis sequi tutiorem minus probabilem? Si affirmat, ut affirmat, rogo, quomodo formet judicium de veritate tutioris minus probabilis; seu quòd detur lex, & quòd eam sequendo non peccem? etsi enim verum sit, quòd nemo peccet sequendo tutiorem probabilem; attamen falsum est, quòd conformetur legi; potest enim ea non dari: immò cum tutior sit minus probabilis, habet maius fundamentum judicandi non dari legem, & eam tutiorem esse falsam, & se sequi falsum eam sequendo.

Accedit 1. quòd sicut peccat, qui ponit N. actionem cum dubio, an sit contra legem, ita quoque peccat qui ponit actionem cum
130. dubio, an sit contra veritatem: sed qui sequitur tutiorem minus probabilem, ponit actionem cum dubio, an sit contra veritatem; non enim est sibi verum, sed falsum, dari legem: ergo. Accedit 2. quia P. Thyrsus *diff. 14. n. 2.* ait, quòd in eligendis sententis non sit obligatio attendendi, quæ sit rigida, vel benigna, sed quæ sit vera. Ecce si datur obligatio sequendi, quæ videtur vera; cum minus tuta, quia probabilior, videatur vera; tutior autem, quia minus probabilis, videatur falsa; nemo sequi poterit tutiorem minus probabilem: ergo dum hoc licitum affirmat, sibi contradicit.

Dices ex P. Thyrsi *diff. 14. n. 32.* Probabilioritatem esse posse regulam operandi, quia non convenit nisi uni opinioni; non ita probabilitas, quæ utrique, tam veræ, quàm
131. falsæ.

Nego antec. nam probabilioritas convenit etiam utrique opinioni, tam veræ, quàm falsæ, cum hoc tamen discrimine, quòd probabilitas convenit utrique respectu ejusdem intellectus; probabilioritas respectu diversorum intellectuum. Hoc autem nihil obstat, æquè enim repugnat, ut objectum in re simul sit, & non sit respectu duorum, ac respectu unius intellectus; ergo alterutra proba-

probabilior ex contradictoriis est tantum logicè vera, non minus, ac ex probabilibus.

N. Instabis ex eodem *l.c.n.* 14. Sola veritas est regula operandi: ergo non licet inter oppositas probabiles quamlibet eligere. Sed contra; quia veritas, ut est in re, non potest semper esse regula operandi, alias invincibilis error non excusaret a peccato; ergo veritas, ut est in mente; sed hæc convenit utrique opinioni certò probabili, immò utrique certò probabiliori, & assentiens assentitur ei ut veræ: ergo veritas, ut est in mente, per iudicium prudens minus probabile est etiam recta regula.

N. Deinde retorqueo: quia, juxta omnes, licet sequi tutiorem minus probabilem, quæ eo ipso, quod sit minus probabilis juxta loquendi modum Adversariis familiarem, est magis falsa, quam vera: ergo veritas tunc non est regula, immò qui eam sequitur, formidare prudenter potest, quod legem veritatis violat, omittendo probabilioris minus tutam. Nec prodest dicere, quod sequens tutiorem sit certus de non peccato: vel enim est certus ob tutiorem; & sic omnis tutior, etsi non probabilis, præferenda erit minus tutæ probabilissimæ: vel est certus ob minorem probabilitatem; & sic sequens minus tutam minus probabilem, erit quoque certus de

non peccato. Rursus aliud est, quod sequens tutiorem minus probabilem sit certus de non peccato, & hoc fateor; aliud de veritate: tunc autem vel illi tutiori minus probabilis assentitur, vel non? Si assentitur; ergo assensus præstitus tutiori minus probabilis est prudens: si non assentitur; ergo suspensio iudicii directum de veritate tutioris minus probabilis unice contentus hoc reflexo: *Sequendo tutius non pecco.*

Nec satis est dicere, quod dum eligatur tutior minus probabilis, ex gr. de obligatione jejunii, dirigatur ab hoc iudicio, *Jejunando non pecco.* Primo, quia non est questio, an peccem jejunando, sed an teneam jejunare: ergo questioni directæ non respondetur. Secundo, vel tunc suspensio iudicii directi circa obligationem jejunii, à solo reflexo directus non pecco, sequendo tutiorem minus probabilem; vel iudicium directum non suspendo? Si suspendo; ergo sicut satis est iudicium reflexum de licentiâ tutioris minus probabilis, suspensio omni directo de veritate, circa obligationem jejunii, in quoque reflexum de certâ probabilitate opinionis, suspensio omni directo de ejus veritate satis erit. Si non suspendo; ergo directè assentior minus probabilis stanti probatione jejunii.

DISPUTATIO XXVI.

In Patrem Adamum Ebrentreich.

N. I.

PRODIIIT anno 1699. Romanis ex Typis citavi Theologiæ Doctoris libellus, brevitate, claritate, & doctrinâ nobilis. Probabiliorista est, & quidem mitissimus, unoque in libello tria præstat. Primo trahit sua principia, & conclusiones de licentiâ, & usu opinionis probabilis. Secundo eorum principiorum fufiorem declarationem in sexdecim Articulis divisam exhibet, impugnando præcipuè insufficienciam iudicii de objectivâ probabilitate. Tertio probationem Lydii lapidis, seu refutationem Doctoris Perer pro Probabilismo. Quæ omnia servato ejus ordine breviter discutiam.

SECTIO I.

Ejus principia.

§. I.

Primum, secundum, tertium principium.

SUMMARIUM.

Ait quod ad omnem actionem moralem requiratur iudicium de licentiâ actionis, adque de honestate materiali, & non tantum de formali, n. 2. ad 5.

Rejicio: Satis de honestate formali actionis, n. 6. 7. 8.

Nego requiri iudicium directum, n. 9. 10.

Ait quod honestas moralis pendeat a conscientia distamine proponente objectivam, n. 11.

Nego requiri distamen de honestate materiali, satis de formali, n. 12.

Omnes docent, quod ut subditus pareat, & ut quis